PEST MEGYE KÖZGYŰLÉSÉNEK ELNÖKE
1052 BUDAPEST, VÁROSHÁZ U. 7. – 1364 BUDAPEST, PF.: 112 – TEL.: (06 1) 233-6800 – FAX: (06 1) 233-6881
ELNOK@PESTMEGYE.HU

[redacted]

titkár úr részére

Észak-dunántúli Területi Vízgazdálkodási Tanács Titkársága

9021 Győr

Árpád út 28-32.

Ikt. szám: 583-2/2021

Ügyintéző: [redacted]

Tel: [redacted]

Email: [redacted]

Tárgy: Magyarország harmadik Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv vitaanyagának véleményezése

Tisztelt Titkár Úr!

Az **Észak-dunántúli Területi Vízgazdálkodási Tanács Titkársága** által megküldött, tájékoztató levelét a Magyarország Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv vitaanyagainak véleményezési lehetőségéről, köszönettel megkaptam.

Kérésére *a vízgazdálkodási tanácsokról szóló 51382/2013. (VI. 27.) Korm. határozat* alapján az alábbi állásfoglalást adom.

Mind az Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, mind a területi vízgyűjtő-gazdálkodási tervek alapvető céljával és lényeges elemeivel, többek között az integrált csapadékvíz-gazdálkodással, a megfelelő tájhasználat kialakításával, a felszín alatti víztestek fenntartható használatának, védelmének, a természetszerű erdők telepítési fontosságának hangsúlyozásával teljes mértékben egyetértünk.

A véleményezendő dokumentum elkészítésével a teljességre való törekvés érdekében nagyon sok ágazat és szakterület együtt gondolkodásának összehangolását vállalja fel, aminek eredményeképp még maradtak ellentmondások a dokumentációban, amire szeretném felhívni a figyelmet, illetve szeretnék javaslatot tenni az alábbiakban.

1. A ***vízgyűjtő-gazdálkodás hatékony integrálásával*** a területi és települési tervezés vonatkozásában a 8. fejezet foglalkozik.

   Örömmel tapasztaltuk, hogy a VGT3 részletesebben foglalkozik a témával, mint az előző tervek. Bár a VGT3 sem egy évre fogalmazza meg céljait és intézkedéseit mégis fel kell hívnom az alábbiakra a figyelmet:

   2019. március 16-ától lépett hatályba *a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény* (a továbbiakban Trtv), amely *az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény* helyébe lépett. Ezzel összhangban készültek el a megyei területrendezési tervek, amelyek felülvizsgálatára csak 5 év múlva kerül sor.

   A jóváhagyás előtt az országos és megyei tervek egyeztetése hosszasan zajlott az államigazgatási szervekkel is, de sajnos nem merült fel a vízvisszatartásra alkalmas területek lehatárolása, övezeti szinten való megjelenítése.

A vízvisszatartásra alkalmas területek lehatárolására valóban nagy szükség lenne az aszályos területek, és az eróziónak kitett területek vonatkozásában is, mert az övezetek a településrendezési eszközök (2021. július 1-től településrendezési tervek) és az integrált vízgazdálkodási/csapadékvízgazdálkodási tervek készítéséhez nagy segítséget jelentene.

Az új övezetek kijelölése, integrálása az országos jogszabályokba akkor lehet hatékony, ha az nem településre vetítve (teljes település lehatárolással - pl. az ásványi vagyon övezete) van jelölve, hanem olyan léptékben (1:500-1:2000), hogy az az építési jogok és korlátok megjelenítését hordozó szabályozási terven ábrázolható. (Ahogy az erdőadatállomány, az ökológiai hálózat elemei, vagy a Natura 2000 hálózat elemei.)

Az országos, majd térségi tervekbe/jogszabályokba való integrálás fontosságát az is indokolja, hogy települési szinten az ehhez szükséges vizsgálatok, modellezések költsége (5-20 M Ft) magas, és megyei szinten is finanszírozási problémába ütközik. Támogatás nélkül megyei szinten egyáltalán nem, települési szinten csak kevés helyen lenne elkészíthető.

2. Fentiek miatt adódik az a javaslat, illetve kapcsolódik a VGT3 ***vízügyi ágazat további adatszolgáltatások***kal kapcsolatos témájához, hogy a „vízvisszatartásra alkalmas területek", „az aszályos területek", és az „eróziónak kitett területek" „mélyfekvésű területek" lehatárolásait az OVF vagy a vízügyi igazgatóságok készítsék el a rendelkezésükre álló 3D modellek segítségével vízgyűjtőnként.

   Amennyiben erre nincs lehetőség, a modellezést támogatással megyei szinten is meg lehet valósítani.

   Mivel a megyei területrendezési tervek felülvizsgálatára csak 5 év múlva kerül sor, ezért amennyiben elkészülnének gyorsabban beilleszthetők lennének a TrTv és *a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet* előírásaiba, illetve az MVM rendelet mellékleteibe.

3. Korábbi véleményeinkben is jeleztük, és itt is szeretnénk újra hangsúlyozni, hogy a nagyvízi mederkezelési tervben meghatározott lefolyási sávokra vonatkozó előírások a települések és a társadalom részéről elfogadhatóbb, az önkormányzatok részéről a településrendezési eszközökben/tervekben érvényesíthetőbb lenne, ha azok a valós terepviszonyokhoz igazodva kerülnének lehatárolásra (1:500-1:2000 léptékben) és nem általánosan meghatározott egységes szélességben. A települési szinten terepadottságokhoz igazított lefolyási sávok ebben az esetben beilleszthetőek lennének a Helyi Építési Szabályzatba (HÉSZ). A vízügyi igazgatóságok számára megvan ennek a lehetősége a rendelkezésre álló térbeli modellezéssel.

   Meg kell jegyeznem, hogy a HÉSZ alkalmas arra, hogy az árvízvédelem érdekében vagy a felszíni vizek védelme érdekében puffersávon belül megfelelő rendeltetésű területet határozzon meg, és arra építési előírásokat fogalmazzon meg, de a fenntartásra vonatkozó előírások érvényesítésére a HÉSZ alapján nincs lehetősége a helyi önkormányzatnak, az építésügyi hatóságoknak, felügyelőségeknek.

4. Klímavédelmi szempontból is támogatandóak azok „kötelező jellegű" intézkedések, amelyek a felszíni víz környezetében a növényvédő szer elsodródást csökkentik (gyepes sáv, szélvédő fasor, vízparti vegetáció kialakítása, stb), ugyanakkor fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy a precíziós mezőgazdaság támogatásával és elterjedésével a kijutatott vegyszerek minimálisra csökkennek.

   A VGT3 is megállapítja a felszín alatti vizek nitrát-szennyezettségének elemzése alapján, hogy a támogatott területeken folytatott tápanyag-gazdálkodás hozzájárul a vízminőség javulásához. A foszfor, nitrát, nitrogén szennyezés csökkenésének egyik oka a mezőgazdasági területhasznosítás, a precíziós géppark fejlődése. Ma már nemcsak egyes gépeket kínálnak a gyártók, hanem rendszereket, ugyanis az

Európai Unió olyan rendelkezéseket vezetett be, amelyek komoly kihívások elé állítják a gazdákat. Az European Green Deal célkitűzései szerint a következő 10 évben növelni kell a biodiverzitást, és 50%-kal csökkenteni kell a felhasznált növényvédő szerek, és 20%-kal a felhasznált műtrágya mennyiségét. Ilyen előírásoknak megfelelve is meg kell óvni a növényeket a betegségektől és kártevőktől, valamint ki kell szolgálni a fejlődésükhöz szükséges igényeiket.

A precíziós mezőgazdaságban a megoldás tartalmazza azokat a géprendszereket, amelyek végrehajtják a technológiát és azokat a szolgáltatásokat, IT-megoldásokat, automatizmusokat és applikációkat is, amelyeket a korábbi években épp az ilyen nehéz időszakokra fejlesztettek ki. A vegyszerekből így csak is annyi jut ki akár cm^2-re beállítva, amennyit a talajadottság szükségessé tesz az adott növényállomány vonatkozásában.

A kis családi gazdálkodásoknak azonban sok esetben megfizethetetlen a digitalizálás, precíziós technológiára váltás még akkor is, ha nem igényel komplett géppark-vásárlást, és az megvalósítható lépésről-lépésre, fokozatosan is. Mindenképp javasolt az ez irányú támogatás.

5. Sajnos még mindig vannak, akik azt gondolják, hogy az erdőtelepítések rontják a vízháztartást a magas párolgással. Ezt az elméletet elfogadva akár az esőerdőket is, és valamennyi erdőnket kivághatnánk és gyepesíthetnénk azok helyét. Ennek az elméletnek a VGT3 számtalan célkitűzését megfogalmazó indoklás, illetve természetvédelmi és klímaváltozásra vonatkozó stratégia is megcáfolja, ezért nem szerencsés, hogy a VGT3 tartalmazza.

   Az erdő sajátos mikroklímát teremt és növeli a légkör páratartalmát. Az erdőborítottság klímamódosító hatását a legutóbbi évtizedben kezdték intenzívebben vizsgálni. Az eredmények azt mutatják, hogy az erdő 2-3-szor több vizet képes páraként a légkörbe juttatni, mint az erdőmentes terület, ugyanakkor a víztároló képessége is nagyobb. Ezt azt jelenti, hogy kiegyenlítő hatása van: a leeső csapadék eltávozását lassítja, közben állandó párologtatással egyenletesen juttatja vissza a vizet a légkörbe. Konkrétan csökkenti az árvizek intenzitását, előfordulását és egyenletesebbé teszi a csapadékutánpótlást a párolgás miatt gyakoribb konvektív csapadékképződéssel. E mellett csökkenti az átlaghőmérsékletet azzal, hogy elnyeli a sugárzást, hőt von el a párologtatással, és sugárzást ver vissza a fokozott gomolyfelhő képzéssel. További pozitívum, hogy nyáron hűtő, télen fűtő hatás érvényesül, azaz hőmérséklet-kiegyenlítő hatása is van, a csapadékképző hatás pedig nyáron érvényesül. Ezt magyar kutatás is igazolta. A REMO regionális klímamodell eredményei alapján Magyarországon az erdőterület változása, amennyiben nagy kiterjedésű területeket érint, befolyásolja a regionális éghajlati viszonyokat. A modellszámítások alapján az erdőterületek jelentős növelése a nyári csapadékmennyiséget 10-15%-kal képes növelni, az átlaghőmérsékletet pedig 1 °C-kal képes csökkenteni. Ezzel szemben az erdőterület csökkenése ellentétes hatást vált ki: szélsőségesebbé teszi az éghajlatot.

   Természetesen nem csak az erdőborítottság aránya, hanem az erdő összetétele is lényeges tényező. A természetközeli erdő ugyanis erősebb hatással bír, mert a lombkorona többszintű, tömöttebb, a holtfa és a talaj szervesanyagtartalma - és így a vízmegkötő képessége - is nagyobb. Mivel Magyarországon az erdőborítottság a környező országokéhoz és a természetes viszonyokhoz képest rendkívül alacsony, és a meglévő erdők is távol állnak a természetes erdőktől, ezért az erdősítéssel és az erdők gazdagításával érzékelhető éghajlatváltozást lehetne elérni.

6. A „3-2 Háttéranyag 4/a. melléklet - Légköri kiülepedésből származó összes nehézfém terhelés" anyagból hiányzik a Pest megyei Rákos-patak. Mivel az összes többi melléklet tartalmazza a Rákos-patak adatait is, feltételezhetően véletlenül maradt ki. Kérem, kerüljön be a dokumentációba.

7. Integrált vízgazdálkodási/csapadékvíz-gazdálkodási stratégia

A *10/1997. KHVM rendelet* alapján kötelezően elkészítendő önkormányzati vízkár-elhárítási terv helyett javasolt az integrált vízgazdálkodási/csapadékvíz-gazdálkodási stratégia elkészíttetése. (Az új tervnek része lehetne a vízkárelhárítási terv is.) Azonban ehhez – ahogy korábban is – szükséges a segítség a települések számára. Szükséges az adatszolgáltatás, és a szakmai támogatás mellett a költségek támogatása is.

Az előzőekben tárgyalt vízügyi ágazat szerinti adatszolgáltatás, esetleges területrendezési övezet-lehatárolások jelentősen segítenék a tervek elkészítését, ami nagy lépés lenne a megvalósulás felé.

8. Öntözés, csapadékvízgazdálkodás (VGT3 23-as intézkedési csomag.)

A morfológiai adottságok figyelmebe vételével a vízvisszatartás lehetőségeit akár utcánként is meg lehetne határozni települési szinten az integrált vízgazdálkodási/csapadék-vízgazdákodási tervben. A csapadékvíz elvezetésre vonatkozó intézkedéseket javasolt kiegészíteni azon területek vonatkozásában

- ahol az egyesített rendszerű hálózat nem bírja el a hirtelen lezúduló csapadékot, vagy ahol nincs kiépített vízelvezető hálózat és a vízvisszatartásra kialakított szikkasztó árok sem elegendő a vízelvezetésre;
- ahol a lakó, intézményi, vegyes stb. ingatlanok – amelyek a saját telkükön lévő csapadékvíz elvezetésére, szikkasztására többnyire alkalmasak –, de rendszeres elöntéseknek vannak kitéve a közterület irányából és a közterületről érkező plusz vízmennyiség miatt fokozatosan károsulnak,

javasolt a csapadékvíz visszatartás elérése érdekében felszín alatti tartályrendszerekben is gondolkodni. Különösen ott, ahol a csapadékcsatornára történő rákötés csak hosszú távon lehetséges. A felszíni szikkasztóárkok kapacitásának sokszorosa lenne biztosítható a tartályok segítségével.

A tartályok hasznosítása a települési zöldfelületek öntözésében is jelentős segítség lehetne.

9. Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló *253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet* (a továbbiakban: OTÉK) 30. § alapján a vízgazdálkodási terület kategóriába nemcsak a vízfolyások / állóvizek medre és parti sávja tartozik, hanem a folyóvizekben keletkezett, nyilvántartásba még nem vett szigetek, a közcélú nyílt csatornák medre és parti sávja, a vízbázis területek és a hullámterek is. Ezzel összefüggésben a település Helyi Építési Szabályzata (HÉSZ) csak akkor tesz különbséget hidromorfológiai, vagy más vízgazdálkodási, vízminőségi szempontból, ha megfelelő információval rendelkezik. Az OTÉK lehetőséget ad a specifikus, differenciált szabályozásra az Önkormányzatok számára, csak megfelelő információ szükséges hozzá. Országos szinten ezért véleményem szerint nincs szükség tovább differenciálni a vízgazdálkodási területet.

10. Településrendezési szinten sok település lehatárolja a mélyfekvésű területeit, ahol az építési tevékenységet korlátozza, néhány már felismerte a vízvisszatartás lehetőségét/fontosságát is, de sok esetben ezek a területek az információ „elfelejtése" miatt beépülnek a településszövetben való kedvező elhelyezkedés miatt. Ezek megelőzhetők az 1. pontban megjelölt térségi övezetek bevezetésével, illetve az ezt felhasználó települési integrált vízgazdálkodási/csapadékvíz-gazdálkodási terv elkészítésével, alkalmazásával.

11. Fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy az OTÉK-ban területfelhasználási egységekhez kötött minimális zöldfelület egyben korlátozza a maximálisan burkolt (beépített és burkolattal ellátott) felületet is, további „burkolatok arányának megengedett legnagyobb mértéke" vagy hasonló tartalmú mérőszám bevezetése felesleges. A települések számára jelenleg is biztosított a lehetőség azon területfelhasználási egységek vonatkozásában, ahol az OTÉK nem szabályozza a minimális zöldfelületet.

12. A csapadékvíz visszatartásra vonatkozó, segítő előírások *„(pl. vízfelületek, vizes élőhelyek kialakítása)"* megfogalmazhatók ugyan a Helyi Építési Szabályzatban (HÉSZ), de érvényesítésük nehézkes. A HÉSZ ez irányú érvényesítő képessége kevés. Ezen előírások eszköze lehet pl.: a helyi környezetvédelmi, klímavédelmi, természetvédelmi vagy vízgazdálkodási rendelet.

13. Még nagyobb hangsúlyt érdemelne a folyó vizeink esetleges határon túli szennyezésének, szennyeződésének kérdése a hozzá kapcsolódó feladatokkal, intézkedésekkel, amelyek bár túlmutatnak az ágazati feladatokon, mégis hazánk számára mind a felszíni, mind a felszín alatti vizeink, mind a környezet és természetvédelem tekintetében jelentős erőfeszítéseket, beavatkozásokat igényelnek. Az EU Duna Régió Stratégiájához való kapcsolódásnak is egyik eleme a környezeti kockázatok kezelése. Az elindult együttműködéseket folytatni, erősíteni kell mind Szlovákiával, Romániával, Ukrajnával és nem utolsó sorban Ausztriával is.

14. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben megfogalmazott intézkedések terület- és településrendezési keretekbe való hatékonyabb beillesztése érdekében a további egyeztetésben állunk szíves rendelkezésére területi és települési tervezési tapasztalatunkkal a vízügyi ágazat számára.

A VGT3 végrehajtásához sok sikert kívánok.

Budapest, 2021. július 1.

Üdvözlettel:

[redacted]